

Rudolfinská Praha v detailech Sadelerova prospektu (9)

Katedrála sv. Víta

Ondřej Šefců

Deváté zastavení je věnováno hlavní architektonické i duchovní dominantě historické Prahy – katedrále sv. Víta. Hlavní svatyně Království českého byla založena dne 21. listopadu 1344 z podnětu mladého krále Karla. Pro stavbu byla vybrána nejvyšší část hradního ostrohu. Zde byla již v 1. polovině 10. století zbudována sv. Václavem rotunda sv. Víta a později vztyčena knížetem Spytihněvem bazilika sv. Víta. V průběhu 2. poloviny 14. století byla z katedrály zbudována pouze chórová část s věncem obvodových kaplí a kaple sv. Václava s přilehlým jižním portálem – Zlatou branou. Na sklonku 14. století byla založena velká jižní věž. Stavební činnost přerušily roku 1420 husitské války.

Koncem 15. století byla v interiéru chrámu zhotovena královská oratoř a založeny pilíře hlavní lodi a zdivo severní věže. Roku 1541 byla katedrála těžce poškozena při požáru Malé Strany. Velká jižní věž byla dostavěna v letech 1560–1562 Bonifácem Wolmutem a Hansem Tirolem. Tehdy byla zbudována renesanční baň s dvojitou lucernou (zobrazena na rytině), která byla doslova rozstřílena při pruském obléhání Prahy v roce 1757. Dnešní podoba střechy pochází z následné opravy chrámu v letech 1769–1771 podle projektu Nicolly Pacassiho. Katedrála byla zcela dostavěna až v roce 1929.

Výřez zachycuje především rozestavěnou katedrálu s nejbližším okolím. Četné detaily na průčelí jižní věže dokládají přesné obeznámení kreslíře s podobou objektu i celé scenérie. Do výjevu je zahrnuta i blízká Bílá věž, která byla již na výřezu v osmém dílu. Je to proto, aby bylo možno porovnat proporce obou věží. Na celém zobrazení je možno dobře demonstrovat práci autorů rytiny s měřítkem zobrazení jednotlivých objektů a nahlédnout tak blíže do umění vedutistů 17. století.

Rudolfinská Praha v detailech Sadelerova prospektu (9)

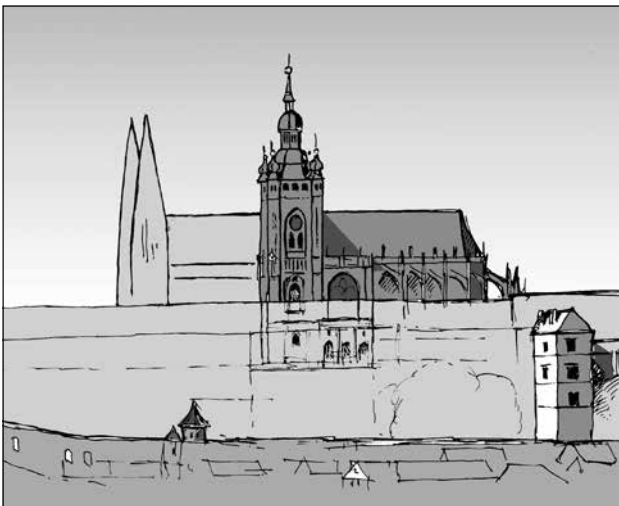
Popis úvodního obrázku

Při levém okraji hlavního výřezu vidíme mohutný palácový objekt, připomenutý v celém rozsahu již v minulém dílu. Jde o východní část rezidence Rudolfa II, pod níž vidíme vzrostlou zeleň Rajské zahrady a vysokou opěrnou zeď Nových zámeckých schodů, na popisce rytiny zvaných Hradských. Výška zdi je dvojnásobná oproti reálnému zobrazení. Nad palácem se zdvíhá mohutný hranol Bílé věže (také Zelené nebo Zlaté). Její šířka i pozice v panoramatu odpovídá poměrně přesně realitě, výšková proporce je zřejmě zvětšená.

Hlavní pozornost na výjevu (a vlastně i celém panoramatu) přitahuje velká jižní věž katedrály. Je propracována velmi podrobně. Vidíme zde oba ciferníky (hodinový i minutový) renesančních hodin, iniciály císaře Rudolfa II., gotické opěráky i renesanční ochoz. Při pravém dolním okraji navazuje na věž stěna Zlaté brány, nad níž se pne mohutný záklenek jižního okna transeptu. V jejím vrcholu však postrádáme lomený oblouk. Podél pravého okraje okna je čitelně zachyceno Parléřovo krásné šnekové schodiště, při jehož spodním okraji snadno vytušíme hmotu Svatováclavské kaple. Není pochyb o tom, že výška věže i souvisejícího okna je záměrně zvětšená, a to asi na dvojnásobek. Můžeme si to dobře porovnat na spodních obrázcích. Na levém je exaktní zákres měřítka objektů, provedený na základě fotografie z podobného pozorovacího místa (úbočí Petřína mezi Nebozízkem a Hladovou zdí). Na pravém dolním obrázku pak můžeme studovat, jak by eventuálně mohlo vypadat zobrazení katedrály na prospektu, pokud by se kreslíř maximálně držel reality.

Vpravo od věže najdeme dostavěný chór, zastřešený sedlovou střechou se třemi věžičkami a poměrně přesně vykresleným opěrným systémem. Proporce chóru odpovídá realitě. Při pravém okraji najdeme ještě střechu Vladislavského sálu (č. 16), který ovšem částečně překrývá goticko-renesanční Ludvíkovou křídlo. Tato pozoruhodná stavba je zakreslena až překvapivě exaktně (včetně oken a komínů na střeše). Drobnou nesrovnalost můžeme najít ve sklonu úběžníku této části výjevu, který je strmější, než by měl být při daném stanovišti. Na Ludvíkovo křídlo navazuje zajímavý slepenec objektů, přiléhajících ke gotické hradbě se dvěma bastiony. Patu hradby lemují několik domků a při okraji této zástavby vidíme altán s cibulovitou střechou (č. 14). Je to podle popisky Příbytek trubačů hradských. Dvě postavy trubačů zde můžeme dokonce pozorovat. V roce 1614 byl v tomto místě zbudován altán pro trubače císaře Matyáše II.

Pod hradní zástavbou vidíme velmi plasticky zobrazený terén v místě dnešní zahrady Na Valech. Dramatická nadsázka svahu s řídkou zelení neodpovídá úplně realitě, ale zato svědčí proporcím Hradu a zejména katedrály. Celý výjev je umocněn bočním (západním) světlem, má promyšlenou kompozici a množství autentických detailů. Převýšení jižní věže sv. Víta lze nalézt na většině historických vedut Prahy.

Přesný zákres proporcí hlavních objektů dle výřezu, provedený podle fotografie. Světle šedou barvou je vyplněna hrana tereziánské přestavby Hradu a neogotická dostavba katedrály. Sytější šedá při dolním okraji naznačuje hranu zdi zámeckých schodů, se siluetou Matyášova altánu. Sytá šedá vyznačuje skutečné proporce věže, chóru a Ludvíkova křídla (kresba autor, 2014).

Upravený výřez z rytiny. Objekt jižní věže s oknem byl výrazně a zmenšen na velikost, odpovídající měřítkové chóru. Šrafování oblohy bylo doplněno klonováním. Věž zde působí poněkud nevýrazně, v celkovém výjevu by se trochu ztrácela. Je zřejmé, že úprava proporcí byla prováděna záměrně, s cílem zdůraznit význam objektů a vytvořit zároveň kompozici lahodící oku (úprava autor, 2014).